

Tieslietu ministrija

Bērni - likumpārkāpumu prevencijas mērķa grupa

Tiesībsarga ikgadējā cilvēktiesību un labas pārvaldības konference
2017.gada 14.decembrī

Iļona Kronberga
Tieslietu ministra padomniece

Tieslietu ministrija

Kāpēc bērnu likumpārkāpumu prevencija ir būtiska kvalitatīvas sabiedrības attīstībā un valsts ilgtspējai?

Galvu augšā!
vai
Karstās asinis?

Saite uz filmu:

<http://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/kv/112792/karstas-asinis--drama-16/>

2

Tieslietu ministrija

Vai bērni ir tikai maza auguma cilvēki pieaugušo drānās?

3

Tieslietu ministrija

Justīcijas sistēma piedāvā tikt galā nevis ar notikušā cēloņiem, bet ar bērnu...

Sodīt!	Pār-audzināt!	Socializēt!
Bērns ir izdarījis noziegumu, bērns ir jāsoda atbilstoši tam, kāds ir nozieguma raksturs. Uzmanības centrā ir noziegums, nevis likumpārkāpējs vai cietušie.	Ja bērns ir izdarījis likumpārkāpumu, šis likumpārkāpums ir jāizmeklē, bet tradicionāla soda vietā var piemērot tādus sodus, kas būtu speciāli bērniem un būtu audzinoša rakstura.	Ja bērns ir izdarījis vai nākotnē varētu izdarīt likumpārkāpumus, ir jānoskaidro bērna rīcības īstenie cēloņi un jāsniedz tādi uzvedības un domāšanas korekcijas pasākumi, kas šos cēloņus novērš.
Krimināllikums, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss	Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu likums	Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58.pants

4

Tieslietu ministrija

Zane izgāja no mājām savlaicīgi, lai paspētu uz skolu laikā. Atnākot uz skolu, viņa atcerējās, ka nav izpildījusi matemātikas mājasdarbu un viņai iešāvās prātā, ka varētu aiziet pie skolas medmāsas un pateikt, ka sāp vēders, lai palaiž uz mājām. Tā arī viņa izdarīja. Pa ceļam, ejot garām veikalam viņa satika 2 puikas, kas dzīvoja netālu un lepmi izstāstīja, kā izšmaukusi no matemātikas. Puikas viņu slavēja, un piedāvāja: ja jau esi tāda varone, vai vari iznest no veikala lielo alus pudeli tikpat veikli? Zane nobijās, bet negribēja zaudēt tikko iegūtā apbrīna sajūtu. Veikalā viņa pielavījās pie alkoholisko dzērienu nodaļas un paslēpusi alus pudeli zem platās virsjakas iznesa to puikām!

Jaunieši metās skriešus, lai viņus gadījumā nepieķertu, bet dažas šķērsielas tālāk pagura. Zēni prasīja, ko darīsim ar alus pudeli? Un tad visi kopā mēģināja to nogaršot turpat parkā. Alus nebija garšīgs un viņi par to skaļi smējās! Kņadu ievēroja garām braucošā policijas ekipāža, bet bērni to nemanīja un tika pieķerti.

5

Tieslietu ministrija

Četrpadsmit gadus vecā Zane stundu laikā nebija skolā, jo regulāri izvairās no mācību darba. Tā vietā viņa ar 2 nepilngadīgiem paziņām prettiesiski piesavinājās tirdzniecības centrā 2 litru plastmasas alus pudeli un trīs kvartālus tālāk visi kopā lietoja alkoholiskos dzērienus sabiedriskā vietā. Par to policijas inspektors K.Kociņš sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu, bērni nogādāti policijas iecirknī, informēti vecāki ...

Kuriem šo notikumu aspektiem pievērsīs uzmanību katra no sistēmām?

6

Tieslietu ministrija

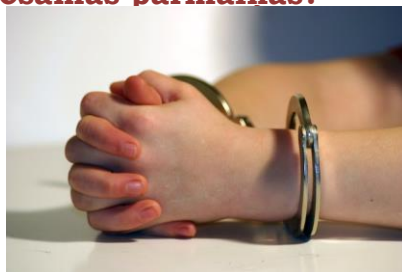
Varbūt neko nedarīt? Kāpēc nepieciešamas pārmaiņas?

**Likumu līmenī paralēli
pastāv visas trīs pieejas.**

Prakse rāda, ka **95%**

**gadījumu, kad bērns nonāk konfliktā ar likumu, valsts
reaģē ar līdzekļiem, kas nerisina bērna situāciju pēc
būtības – ar kriminālatbildības un administratīvās
atbildības līdzekļiem.**

**Mēs piemērojam bērniem viduslaiku atbildības līdzekļus
95% gadījumu!**

7

Tieslietu ministrija

Ko var darīt efektīvāk? Ko labāk nedarīt?

Krimināllikums+LAPK	Atvērto rakstura piespiedu līdzekļu likums	Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58.pants
Nepilngadīgais ir aizņemts turētājs un sodītais.	Nepilngadīgais ir likumpārkāpējs, kuram vajag audzināt sabiedrībā noderīgā veidā.	Bērns ir augstam antisociālas uzvedības riskam pakļauts cilvēks.
Ir jāizmeklē noziedzums, un vainīgais ir jānosaka. Sods atbilst likumpārkāpuma smagumam. Sods attiecībā bērnu un citus sabiedrības locekļus atkārtot izdarīto.	Ir jāizmeklē likumpārkāpums, un nepilngadīgais ir jāpāraudzina. Pāraudzinašanas veidi korelē ar likumpārkāpuma smagumam.	Ir jānoskaidro cēloņi, kas ir bērna uzvedības pamatā, ir jānovērš šādas uzvedības cēloņi, bērnam ir jāsaņem atbalsts, kas palīdz mainīt viņa domāšanu un uzvedību. Jāstiprina ģimene un veselīgas attiecības ģimenē. Sniedzams atbalsts vecākiem!

8

Tieslietu ministrija

Katrs bērns ir pieaugušo lēmumu rezultāts!

- «Bērna uzvedība norāda, ka konkrētā bērna tiesības jau iepriekš tikušas pārkāptas, un viņa intereses kādā brīdī nav ievērotas vai palikušas novārtā. **Aprūpes trūkums, vecāku un citu pieaugušo vienaldzība, nevēlēšanās saprast un apmierināt** bērna vajadzības, noved viņu līdz likumpārkāpuma izdarīšanai.»

Pētījums "Bērniem draudzīga tiesiskā vide Latvijā: fokusā – likumpārkāpumu prevencija"
(pieejams:http://providus.lv/upload_file/Projekti/Kriminalitesibas/Berniem_draudziga_tiesiska_vide_LV_1.pdf)

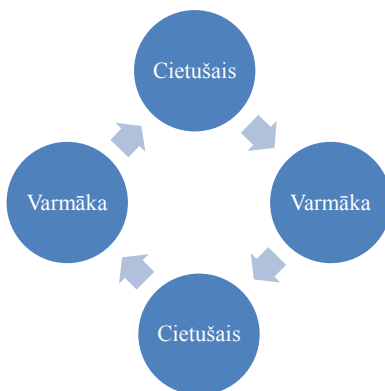
9

Tieslietu ministrija

Pārmaiņu pamatojums – vajadzība pārtraukt apli

Sodīt bērnu nozīmē atriebties cietušajam par to, ka viņš ir cietušais.

10

**Justīcijas sistēmas pastāvēšanas mērķis
= bērna (sabiedrības) labākās intereses:**

Veids, kādā domājam?

Vai atzīstam problēmu?

**REAKCIJA UZ BĒRNA UZVEDĪBAS
CĒĻONIEM, NEVIS SEKĀM!**

**Metodes, ko piemērojam, strādājot ar
bērniem?**

**IESTĀDĒM, VECĀKIEM, BĒRNAM
IR PATIESI JĀSTRĀDĀ KOPĀ – BĒRNA LABĀ.**

1
1

**Bērnu likumpārkāpumu prevencijas
galvenie principi:**

- 1) Ģimenes vērtību stiprināšana, darbs ar pieaugušajiem
- 2) Agrīnā prevencija
- 3) Individualizācija
- 4) Pozitīvās pedagogijas metodes, iekļaujoša attieksme
- 5) Bērna likumisko pārstāvju līdzdarbības un atbildības princips
- 6) Visu iesaistīto speciālistu starpdisciplināra sadarbība, kas vērsta uz vienotu mērķi

1
2

Tieslietu ministrija

Bērnu likumpārkāpumu prevencijas elementi = jaunas iespējas

Bērna riska un aizsardzības faktoru izvērtējums prevencijas gaitā = efektīvākā risinājuma meklējumi

Jaunu programmu un pakalpojumu attīstīšana = papildus resursi sociālā darba speciālistiem

Pilnīga atteikšanās no policejiskas izmeklēšanas un bērna sodīšanas = neieļaut bērniem krimināltiesiskās regulēšanas jomā, nepadarīt par sistēmas bērniem

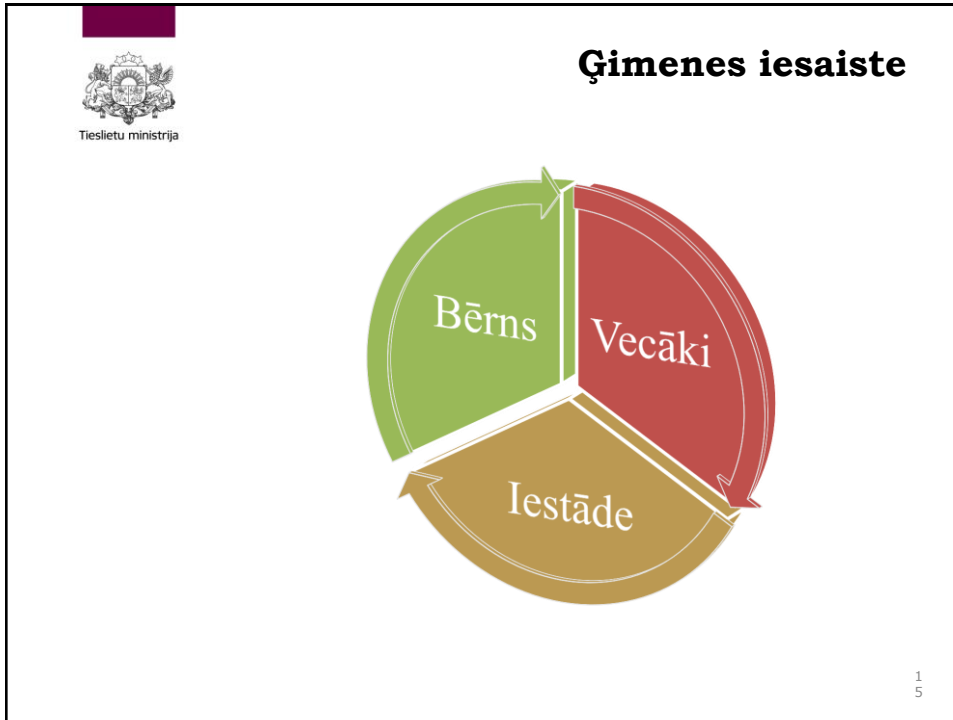
1
3

Tieslietu ministrija

Prevencijas mērķa grupa:

- 1) kuram procesa virzītājs kriminālprocesā ir lūdzis veikt bērna riska un aizsardzības faktoru izvērtējumu;
- 2) kurš līdz 14 gadu vecuma sasniegšanai izdarījis likumpārkāpumu, kas saskaņā ar Krimināllikumu ir noziedzīgs nodarījums;
- 3) kurš atbrīvots no audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem un kurš nav probācijas klients Valsts probācijas dienesta likuma izpratnē;
- 4) kurš izdarījis likumpārkāpumu, par kuru normatīvais akts ir paredzēta administratīvā atbildība, un pastāv risks, ka viņa uzvedība var kļūt antisociāla;
- 5) kurš izdara sistemātiskus pārkāpumus vispārējās izglītības iestādē vai profesionālās izglītības iestādē, un vispārējās izglītības iestāde vai profesionālās izglītības iestāde nevar atrisināt šo problēmu;
- 6) kurš sistemātiski apdraud savu veselību un attīstību, smēķējot, kā arī lietojot alkoholiskos dzērienus, toksiskās, narkotiskās, psihotropās vai citas apreibinošas vielas;
- 7) kurš patvaļīgi aizgājis no ģimenes, aizbildņa, audžuģimenes, viesģimenes, bērnu aprūpes iestādes, sociālās rehabilitācijas izglītības iestādes;
- 8) kurš neapmeklē izglītības iestādi neattaisnotu iemeslu dēļ, kļūst, ubago vai veic citas darbības, kas var izraisīt likumpārkāpumus;
- 9) kurš pakļauts tādiem mājās apstākļiem vai aprūpes trūkumam, kura dēļ apdraudēta bērna dzīvība, veselība vai attīstība, un pastāv risks, ka viņa uzvedība var kļūt antisociāla;
- 10) kurš dzīvo kopā ar pilngadīgu personu, kurai ir noteikts līdzeklis pagaidu aizsardzībai pret vardarbību, un sadarbības grupa secina, ka bērns atrodas viņa attīstībai nelabvēlīgos apstākļos, un pastāv risks, ka viņa uzvedība var kļūt antisociāla;
- 11) kurš cietis no citu personu vardarbības vai likumpārkāpumiem, un pastāv risks, ka viņa uzvedība var kļūt antisociāla.

1
4

Tieslietu ministrija

Visu, kas mums ir mēs koncentrējam vienam mērķim = jaunam cilvēkam, kas spēj, grib un var attīstīt mūsu valsti nākotnē

- Pašvaldības sociālais dienests
- Bāriņtiesa
- Pašvaldības policija
- Valsts probācijas dienests
- Valsts policija
- Pašvaldības administratīvā komisija
- Pedagoģiski-medicīniskā komisija
- Starpinstitūciju sadarbības grupa
- Sociālais pedagogs
- Ģimenes ārsts
- Pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības speciālists
- Pašvaldības jaunatnes lietu speciālists
- Interesešu izglītības iestādes
- Sociālās korekcijas izglītības iestāde

Sadarbības grupa

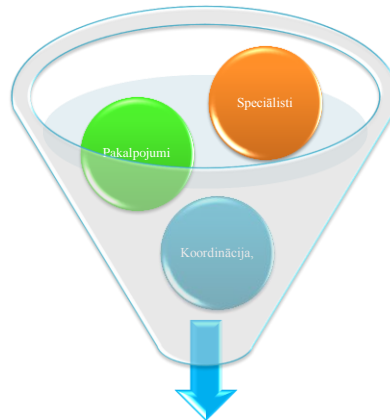
1
6

Tieslietu ministrija

Esošo spēku apkopošana

- **Neko no šobrīd esošajiem cilvēkresursiem, materiālajiem resursiem vai pakalpojumiem nevajag likvidēt, dublēt, viss ieintegrēts veida sistēmā. nedz nedz tiek cita**

Sadarbības grupa - Bērns - Vecāki

1
7

Tieslietu ministrija

Pašvaldības organizēti pasākumi bērniem

- Brīvā laika pavadīšanas pasākumi
- Pienākums novērst kaitējuma sekas
- Ģimenes saliedēšanas pasākumi
- Izglītības iestādes pasākumi
- Dienas centra apmeklējums
- Interesešu izglītības pasākumi

1
8

Tieslietu ministrija

Valsts organizēti pasākumi bērniem

- Samierināšanās process starp iesaistītajām personām
- Speciālista konsultācija
- Dalība sociāli noderīgās aktivitātēs
- Uzvedības ierobežojumi
- Informatīvo semināru apmeklēšana
- Sociālo prasmju attīstīšanas pasākumi
- Sociālās korekcijas izglītības pasākums sociālās korekcijas izglītības iestādē
- Līdzgaitnieka piesaistīšana

1
9

Tieslietu ministrija

**Projekts
stiprākām ģimenēm,
laimīgākai bērņibai un
drošākai sabiedrībai
izmaksās**

~

41 371 500 EUR

2
0

Tieslietu ministrija

Paldies!